

PROJEKT „IZBOR VIŠE“ KAO RESOCIJALIZACIJSKI RAD S ADOLESCENTIMA U RIZIKU OD OVISNOSTI

JUGOSLAV GOJKOVIĆ, MARKO TOMIČEVIĆ i SLAVEN GOJKOVIĆ

Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“, Služba za duševne bolesti, Slavonski Brod, Hrvatska

Ovaj rad prikazuje ideju, razvoj i realizaciju resocijalizacijskog rada građanske udruge „Kameleon i mreža“ za resocijalizaciju adolescenata u riziku ovisnosti od THC-a kroz projekt „Izbor više“ u Slavonskom Brodu. Projekt je ostvaren dragovoljnim radom cijenjenih osoba prisutnih u njihovom profesionalnom javnom radu u gradu u području astronomije, informatike, art-dizajna, video-arta i sporta, radionicama s vršnjačkom grupnom edukacijom potpomognutom od psihijatra u motivacijskom i organizacijskom pristupu. Postavka malih grupnih radionica jednom tjedno u trajanju od 90 min tijekom šest tjedana mobilizirala je u razdoblju od 2005. do 2009. godine 90 adolescenata. U radu prikazujemo rezultate testova subjektivnih samoprocjena koji su visoko pozitivni i prikazuju vrlo dobru prihvaćenost takvog načina rada s adolescentima.

Ključne riječi: adolescenti, rizik ovisnosti, resocijalizacija

Adresa za dopisivanje: Mr. sc. Jugoslav Gojković, dr. med.
Ulica Andrije Štampara 42
35000 Slavonski Brod, Hrvatska

UVOD

Godine 2005. u Slavonskom Brodu je formirana akcijska skupina „Kameleon i mreža“ koja je obuhvaćala stručne i iskusne osobe u određenim područjima prirodoslovlja, umjetnosti, sporta, informatike i tehničke kulture, dokazane u svom profesionalnom radu. Takva lokalna akcijska skupina (LAS) obuhvaća entuzijastički angažman stručnih osoba različitih područja aktivnosti s ciljem ostvarenja motivacijsko-edukativnog radioničkog rada s mladim osobama u riziku ovisnosti. Od 2007. godine LAS je registrirana kao udruga građana.

Postojeći stručni individualni rad u institucijama svodi se na individualne razgovore i praćenje stanja adolescenta. Uočava se da ne postoji konkretna i organizirana podrška adolescentima s ciljem ukupnog sagledavanja osobnosti,

odnosa prema sebi i planiranja aktivnosti za adolescente u životnom razdoblju opterećenom rizicima razvoja ovisnosti.

Ovakav rad smo predvidjeli za adolescente koji su sposobni uspostaviti stanje emocionalne ravnoteže nasuprot žudnji za psihoaktivnim tvarima, pri čemu je rad na stabilizaciji okoline s potrebom pozitivne podrške u obitelji posebno važan.

U tom smislu smatramo da su resocijalizacijske aktivnosti sustav planiranih, podržavajućih aktivnosti koje omogućuju vršnjačko poistovjećivanje, pozitivne ciljane stručne utjecaje u poticanju osobnog razvoja na polju bavljenja određenim aktivnostima i strukturiranja slobodnog vremena i aktivnosti.

ISPITANICI I METODA RADA

Za istraživanje je izabrana skupina adolescenata u dobi od 12 do 22 godine. Adolescenti navedene dobi najčešće dolaze u kontakt sa psihoaktivnim supstancijama u smislu povremenog uzimanja ili izraženijih sklonosti upotrebi, prema godišnjim izvješćima Ureda Vlade za suzbijanje bolesti ovisnosti. Navedeno je razdoblje u razvoju mladih opterećeno jakim pubertetskim promjenama kao i potrebama individuacije (1) s povećanjem radiusa kretanja i ostvarivanja novih socijalnih interakcija. U tom smislu navedeno razdoblje možemo smatrati najrizičnijim za daljnji razvoj bolesti ovisnosti.

U suradnji s Centrom za prevenciju ovisnosti Županijskog zavoda za javno zdravstvo u projekt su uključivani adolescenti kod kojih je potvrđena apstinencija u razdoblju od dva do tri mjeseca s redovitim testiranjima urina.

Roditelji adolescenata bili su upoznati s mogućnostima resocijalizacijskog rada informativnim letcima i u usmenom razgovoru. Neki su adolescenti (manji broj) uključeni iz ambulantnog psihijatrijskog rada u Općoj bolnici u Sl. Brodu s izraženim smetnjama u ponašanju i prisutnim rizikom konzumiranja psihoaktivnih tvari.

Korišten je Upitnik samoprocjene susreta Društva za psihološku pomoć nakon svake radionice, Upitnik samoprocjene polaznika u socijalizacijskoj grupi završno i Voditeljeva procjena sudjelovanja člana (prema M. Ajduković).

Istraživanje obuhvaća 122 upitnika samoprocjene koje su polaznici ispunjavali na kraju svake radionice. Rad se odvijao uključivanjem adolescenata u male skupine radom u radionicama koji je bio upriličen u prostoru Zajednice tehničke kulture i prostoru tadašnjeg Centra za prevenciju ovisnosti (do razdoblja uključivanja Centra za javno zdravstvo – naknadno ne). U malim grupama su uz prosječno uključenih 3-5 adolescenata angažirana i dva adolescenta volontera.

Ponuđene su radionice *astro-GLOBE* - voditeljica Marina Gojković, profesorica fizike i kemije, *GLOBE* - učitelj i tajnica Astronomskog društva „Gea x“ Sl. Brod; *info* – voditeljica Slavica Danilović, profesorica s iskustvom u radu s osnovnoškolcima i stručnom informatičkom radu; *art-design* - voditelj Joško Majić, slikar i voditelj izložbenog ateljea; *sport* – voditelj Antun Bitunjac, profesor tjelesne i zdravstvene kulture s višegodišnjim iskustvom u radu sa srednjoškolcima i *video-art* – voditelj Mladen Damjanović, dipl. ing. strojarstva, tajnik Zajednice tehničke kulture i voditelj filmske skupine „BezVizije“.

Volonteri su bili: Željka Lovrić, Matijas Župan i Slaven Gojković kao punoljetni volonteri i nekoliko adolescenata članova Astronomskog društva. Uz voditelje radionica u radu su sudjelovali stručni članovi udruge, psihijatri s ciljem motivacijskog rada i praćenja: Marko Tomičević i Jugoslav Gojković.

Rad u grupama predviđen je jednom tjedno 90 minuta s ispunjavanjem Upitnika samoprocjene polaznika koncem svake radionice.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj rada je organizacija slobodnog vremena, svakodnevnih aktivnosti i interesa koji bi omogućili osobni razvoj i proširivanje interesa, povjerenje u sebe i pronalženje zaštitnih stilova življenja nasuprot prepuštanju dokolici i negativnim vršnjačkim utjecajima. Svakako da takve aktivnosti nemaju za cilj biti terapijske, no uzevši u obzir do tada vrlo prisutne negativne utjecaje vršnjačkih grupa, pretpostavka je da i takve ciljane aktivnosti mogu djelovati kao značajna podrška i to u svakom smislu i šire kao podrška stvaranju konciznijeg odnosa prema aktivnostima, prema sebi i kao podrška prihvaćanju sebe i identiteta u razvojnom razdoblju kao i životnom programu. Istraživanje obuhvaća 122 upitnika samoprocjene koji su polaznici radionica ispunjavali na kraju svake radionice. Cilj je bio upitnikom samoprocjene polaznika radionica pronaći u kojoj mjeri je ovakav način rada prihvatljiv i blizak adolescentima u riziku od ovisnosti.

Ovakvim istraživanjima nije bio cilj mjeriti dugoročne mogućnosti promjene u stanju ispitanika.

METODA RADA

Rad s adolescentima proveden je uz osobni pristanak adolescenta i roditelja u smislu turnusa od šest devedesetminutnih radionica koje se odvijaju jednom tjedno. Nakon formiranja grupe od pet do sedam adolescenata među kojima su od strane voditelja uključene do dvije osobe adolescentne dobi u smislu podržavajuće vršnjačke suradnje i edukacijskog rada, pristupalo se provedbi programa pojedine radionice.

Na taj način su tijekom 2005. i 2006. godine provedene sve navedene radionice te je aktivnost LAS „Kameleon i mreža“ u navedenom programu sa 18 polaznika 2005. godine, 53 polaznika 2006. godine, 14 polaznika 2008. i 5 polaznika 2009. – ukupno 90 polaznika.

Neke radionice održane su u više ciklusa, primjerice *astro-GLOBE*, *art-design*, *info* i *video-art*.

REZULTATI

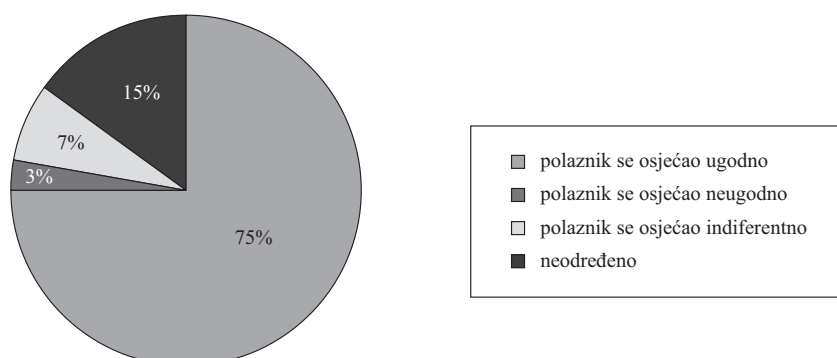
Analizom upitnika samoprocjene ispunjanih koncem svake radionice, od 122 analizirana upitnika dobili smo sljedeće rezultate:

1. od 122 analizirana upitnika samoprocjene
 - 95 upitnika potvrdilo je da je polaznik zadovoljan temom navedene radionice (77,7 %)
 - 4 je bilo indiferentnih (3,2 %)
 - 4 nezadovoljnih (3,2 %)
 - ukupno 6,4 % nije bilo zainteresirano za temu.

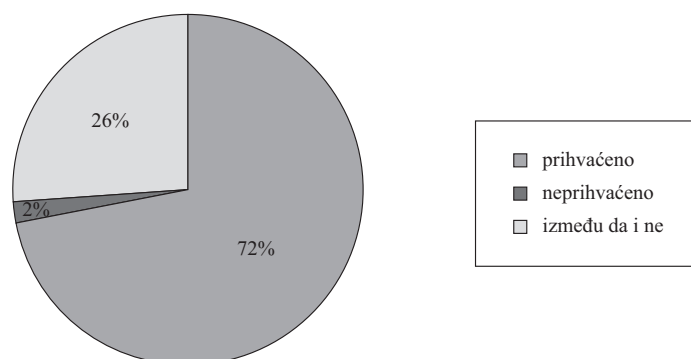
- Pri istraživanju utiska o korisnosti teme održane radionice 80,3 % od 122 upitnika samoprocjene pokazivalo je da je tema potpuno korisna.
- Kod sagledavanja emotivnog utiska nakon održane radionice o tome kako se polaznik osjećao (grafikon 1): 75 % od 122 upitnika samoprocjene pokazuje da se polaznik osjećao ugodno, 3,2 % neugodno, a 6,5 % indiferentno.

- Pri sagledavanju osjećaja prihvaćenosti (grafikon 2) u grupi rezultat je da se prihvaćeno osjećalo 72 % polaznika, neprihvaćeno 2,4 %, a između da i ne izjasnilo se 25,6 %.

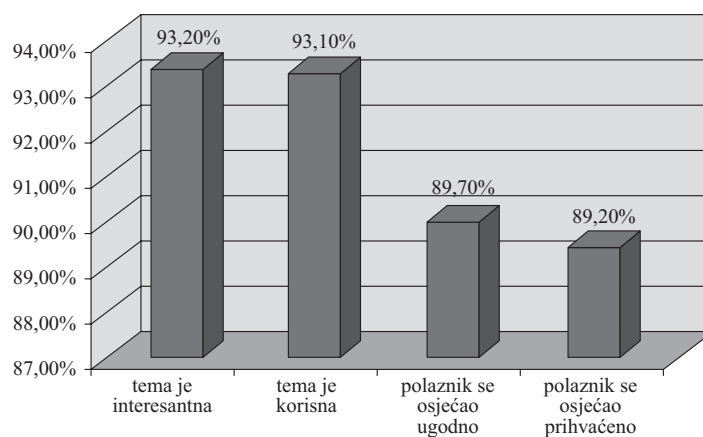
Pri brojimo li tim rezultatima skorove umjereno pozitivnih utisaka, dobivamo rezultate o zanimljivosti teme koji u 92,3 % pokazuju da je tema interesantna, u 93,1 % upitnika da je tema korisna, u 89,7 % da se polaznik osjećao ugodno i u 89,2 % da se osjećao prihvaćeno (grafikon 3).

Grafikon 1. Rezultati upitnika samoprocjene sagledavanja emotivnog utiska polaznika nakon održane radionice

Grafikon 2. Rezultati upitnika samoprocjene pri sagledavanju osjećaja prihvaćenosti polaznika u grupi

Grafikon 3. Rezultati upitnika samoprocjene polaznika o ukupnom dojmu vezanom za interesantnost i korisnost teme i ukupnom dojmu ugone i prihvaćenosti

U završnim procjenama polaznika navodimo primjer polaznika art radionice (5 polaznika) u kojoj su:

- na upit o svojoj suradnji svi odgovorili pozitivno (4 ili 5);
- na upit o prihvatljivosti ponuđenih sadržaja u radionicama su odgovorili pozitivno 3 ili 4 – značajno ili vrlo uspješno;
- na upit o iskoristivosti ponuđenih sadržaja odgovorili su pozitivno kao vrlo značajno, dok je 1 korisnik odgovorio sa osrednje;
- utjecaj na ponašanje prema roditeljima ili vršnjacima tri su polaznika procijenila kao mali ili neprimjetan, dok su dva polaznika označila kao značajan;
- svi polaznici su program ocijenili za njih vrlo uspješnim.

Voditeljeve procjene suradnje polaznika iznosim na primjeru radionice astronomije, pri čemu je angažman polaznika ocijenjen ocjenama od 3 do 5, s tim da je uočljivo da su tijekom 6 radionica polaznici prema procjeni voditelja postajali aktivniji i dobivali bolje ocjene, što se iskazalo i vrlo angažiranim zajedničkim grupnim radom oko teleskopiranja, izrade zajedničkog postera, kao i zahtjevom da grupa u istom sastavu nastavi još jedan ciklus rada. Sličan zaključak o potrebi nastavka suradnje uočen je u svih sudionika art radionice.

Vršnjačka edukacija

Utisci u radu volontera su pozitivni i oslikavaju da su se polaznici izražavali radovima i verbalno kao i aktivisti. Postignuto je ozračje prijateljske suradnje i neposrednosti. Postojao je pravedan i savjestan pristup i zalaganje svih polaznika. Ostvareno je povjerenje i komunikacija aktivista i polaznika u smislu kreativne grupe. Zbivanje je na taj način imalo samosvojnu važnost i vrijednost za polaznike i volontere.

RASPRAVA

Princip aktivnosti i formiranja skupina dijelom je preuzet od lokalnih akcijskih grupa (LAS) u Republici Sloveniji s jasnom razlikom: LAS (lokalna akcijska skupina) u Republici Sloveniji - afirmirane osobe se organiziraju na navedenom principu i većinom djeluju kao naša županijska povjerenstva za prevenciju bolesti ovisnosti s jasnim ciljem savjetodavnog rada i s ciljem povezivanja različitih aktivnosti na području prevencije liječenja bolesti ovisnosti. Našoj lokalnoj akcijskoj skupini bio je cilj djelovanje u polju specifičnog resocijalizacijskog rada s mladim osobama (adolescentima) u razdoblju odustajanja od problematičnih iskustava s psihoaktivnim supstancijama ili u riziku daljnjeg razvoja ovisnosti. Ovakav oblik rada je specifično različit, jer obuhvaća ciljani resocijalizacijski i

ciljani sekundarni preventivni rad s ciljanom grupacijom adolescenata (2).

Godine 2005. je u aktivnostima Centra za prevenciju ovisnosti u Slavonskom Brodu (tada još uvijek izvan sastava Zavoda za javno zdravstvo) upriličeno predavanje g. Mateja Košira, pomoćnog savjetnika za pitanja problematike prevencije i liječenja ovisnosti pri Ministarstvu zdravstva Republike Slovenije. Iz rasprave je bilo vidljivo da njihova iskustva u takvom specifičnom radu kakav smo mi planirali nisu do tada bila razvijena. Uz to su u višegodišnjem radu imali izuzetno razvijene aktivnosti lokalnih akcijskih grupa u smislu naših županijskih povjerenstava kao neformalno organiziranih skupina građana s razvijenom mrežom suradnje, izdavačkim aktivnostima i aktivnostima međunarodne suradnje.

Dosadašnje su aktivnosti ostvarenja radionica, dogo- varanja prostora za rad, nabavke opreme uspješno riješene unatoč početnim zaprekama s obzirom da udruga nema svoj prostor za rad niti stalnije izvore financijske podrške. Odziv korisnika smatramo vrlo dobrim (45 % - od ukupno u rad uključenih adolescenata Centra za prevenciju ovisnosti).

Posebno pozitivnom karakteristikom našeg dosadašnjeg rada smatramo to što je bio vrlo jasno dokumentiran, stručno i etički vrlo utemeljen, polaznicima vrlo pristupačan i prilagodiv. Uspjeli smo ostvariti i djelomičnu vršnjačku edukaciju (izraziti je u sklopu radionice astronomije i art radionice). Potrebno je istaknuti vrlo pozitivne utiske o ozračju u kojem su se radionice odvijale pri čemu je prevladavala prijateljska neposrednost, solidarnost i podrška, usmjerenost prema konstruktivnim aktivnostima bez bilo kakvih naznaka stigmatizacije. Suradnja voditelja radionice je bila vrlo neposredna i konstruktivna s pozitivnim dojmovima i potrebom podrške mladima u jednom novom području rada.

Pri sagledavanju broja polaznika uočljivo je da je u 2005. godini u Centru za prevenciju ovisnosti u apstinenciji od THC-a surađivalo 60 adolescenata, od kojih je 20 bilo izvan Grada, što je zbog prometne povezanosti umanjivalo mogućnosti sudjelovanja u radu radionica koje su se odvijale u vremenu od 19,30 do 21,00 sati. Od 40 preostalih korisnika, 10 ih je odbilo suradnju navodeći kao opravdanje trenutno zaposlenje, životne okolnosti ili jednostavno nevoljkost, dok ih je dodatnih 12 od preostalih 30, unatoč prvotnoj predbilježbi, odustalo, navodeći konkretne razloge poput zdravstvenog stanja i zauzetosti novim poslom. Na taj način vidimo da je od približno 40 mogućih korisnika u program bilo uključeno 18, što je odziv od 45 %. Odziv sljedećih godina je bio oko 60 %, uvažavajući pažljiviju selekciju i ranija iskustva, kao i dodatni motivacijski rad, no otežavajući faktor je bio manji broj adolescenata koji se obraćao Centru za prevenciju ovisnosti. Sve to govori koliko napora, dobre volje, strpljivosti i entuzijazma traži takav rad, posebno 2008. i 2009. kada Udruga nije dobila

financijsku podršku, te je u tom smislu i rad Programa prorijeđen i usporen.

Takvi visoki rezultati su prisutni u radovima istraživača u SAD-u, posebno u projektima u kojima se promatra vršnjačke utjecaje u prevenciji delinkventnog ponašanja. Pozitivno prihvaćanje uključivanjem u grupe vršnjačke suradnje u aktivnostima koje se nazivaju *locus activities* (3,4). Takva istraživanja, kao u primjeru *St. Louis exp.* pokazuju da su najbolji rezultati polučeni ako se mladu osobu udruži u grupe u kojima nisu samo prisutni vršnjaci sa sličnim smetnjama, već su prisutni i vršnjaci koji takve smetnje nemaju (4).

Iskustva u socijalizacijskim istraživanjima ukazuju upravo na bitni utjecaj negativnog vršnjačkog druženja kao i na potrebu pripadanja, udruživanja i bavljenja s prihvaćanjem osobe i razvoja stila življenja (5).

Preventivna uloga takvog načina rada nije zanemariva i svakako je jedan novi pristup u prevenciji u našoj praksi koji je u svojoj provedbi bliži polaznicima i njihovim potrebama, a oblik je ciljanog preventivnog rada u vulnerabilnoj skupini.

Iskustva ukazuju da je poseban problem bio postupak motivacije korisnika usluga za koje se uviđa da inače teže određuju i izražavaju životne koncepte. U tom se smislu manje ispostavio problem u suradnji s roditeljima koji su ponekad na prikriveni način utjecali na osporavanje suradnje unatoč naizglednom davanju podrške. Upravo zbog toga smo došli do zaključka da je potrebno omogućiti i roditelju sudjelovanje u radu radionica, pasivno ili aktivno. Dva su roditelja iskoristila tu mogućnost. Iz razgovora je uočeno da su takvi otpori od strane roditelja dio potrebe za negacijom poteškoća koje ima njihovo dijete, straha da ne bude u javnosti obilježeno ili kontaminirano utjecajem drugih ovisnika i u tom smislu slijedi zaključak da je potrebno posebnu pozornost obratiti tzv. motivacijskom radu s roditeljima, kao i motivacijskom radu s polaznicima.

Dosta često rad akcijske skupine i kasnije Udruge nailazio je na birokratske inertnosti i otpore koji su ukazivali na neshvaćanje smislenosti rada ili su u najmanju ruku ukazivali na suvišnost takvih ideja u vremenu i prostoru u kojemu takav rad nije proklamiran s viših političkih instanci. Na taj je način podrška radu bila značajno odugovlačena ili stagnirana i pokazuje jednu zabrinjavajuću karakteristiku koja se možda može i generalizirati na naše društvo: da su mali lokaliteti frustrirani i teško se odlučuju podržati inovativniji rad bez instrukcija iz državnog središta. Potrebno je napomenuti da je rad podržao Vladin Ured za suzbijanje bolesti ovisnosti, no ni to nije bio dostatan povod za stalnijom podrškom lokalne birokracije.

Možemo konstatirati, na osnovi svega, da je uz sve zapreke i poteškoće na koje je program nailazio, takav način rada u malim grupama koji uvažava i vršnjačke utjecaje potpuno odgovarajući pristup adolescentima koji nastoje prevladati rizik ovisnosti.

Pitanje mjesta takvog programa u društvu ostaje otvoreno.

Potrebno je spomenuti da je rad s mladima u smislu kreativnih grupa ili tzv. *activity groups* započeo Slawson u SAD-u u prvom dijelu 20.st. (6). Utjecaj vršnjačke kulture na razvoj stavova polaznika takvih miješanih grupa je značajan (7).

Aktivnost Centra za prevenciju ovisnosti koji je institucionaliziran u sklopu Zavoda za javno zdravstvo, prema našim gledanjima značajno je izgubio slobodno komunikacijski utjecaj među adolescentima koji se najčešće obraćaju pod pritiskom MUP-a ili roditelja. Aktivnosti MUP-a na području privođenja adolescenata su, na sreću, smanjene, što je opet nepovoljno utjecalo na dotok novih potencijalnih korisnika programa koji dolaze preko Centra za prevenciju ovisnosti. To je usmjerilo rad Udruge na ostvarivanje kontaktnih punktova aktivnostima i sadržajima za mlade u lokalnoj zajednici.

Ulazak polaznika u radionicu je isključivo volontariistički, bez odredbi Državnog odvjetništva, ali i s vrlo pasivnom suradnjom Centra za socijalnu skrb koji tijekom četiri godine u program nije uputio niti jednog adolescenta unatoč svojim razvijenim aktivnostima s delinkventima. Otpori pojedinih roditelja sudjelovanju njihove djece u grupnom radu su postupno razotkriveni kao strah od mogućeg negativnog utjecaja drugih polaznika radionice na njihovu djecu.

Problemi neustrajnosti i krhke motivacije povezani su s ulogom strukture osobnosti i psihičkim poteškoćama osobe koja je polaznik radionice. Motivacijski rad s polaznicima postao je važan kao rad podrške i ohrabririvanja u savladavanju nesigurnosti u polaznika koji zapravo skriva otpor suradnji u smislu različitih izgovora ili sumnje u sebe, te je u tom segmentu dogovoren rad specijalizanta psihijatrije, liječnika koji je po dobi blizak, a ujedno i volonter građanske udruge „Puž“ u Sl. Brodu. Tu treba spomenuti pozitivna iskustva američkih istraživača (sistem *buddy*) (4). Prema našem stavu pitanje učvršćivanja pozitivnog odnosa prema sebi ovdje je osnovno. U tom je smislu aktiviran i vršnjački edukacijski rad i utjecaj uključivanjem srednjoškolaca i studenata volontera u radionice. Taj bi se rad mogao pojačati ciljanim predavanjima te osobnim radom s roditeljima, kao i dodatnim pojedinačnim volonterskim radom.

Otpor suradnji pojedinih roditelja i poteškoće u sustavnijem razvoju rada s roditeljima značajan su izazov za daljnji rad. Iz rezultata istraživanja uočavaju se prisutne promjene u polaznika u smislu pozitivne uključenosti, pozitivnog prihvaćanja radionica i poboljšanja angažmana, što je sve ukazivalo na visoku pozitivnu prihvaćenost takvog načina druženja i suradnje s pozitivnim ozračjem u realizaciji zacrtanih sadržaja rada radionica.

Iz ovakvog se istraživanja ne vidi je li došlo do dugotrajnih promjena s obzirom da smo smatrali neprikladnim

primijeniti značajno opširne upitnike koji bi mogli dati odgovor na takvo pitanje. Smatramo da primjena takvih upitnika pripada složenijim nastojanjima institucionalnog načina rada s adolescentima, što nije cilj rada takve udruge. Naknadno u razgovoru s nekim roditeljima uočavalo se da je značajan broj mladih prihvatio određene aktivnosti iz radionica u formiranju svog slobodnog vremena kroz naknadno bavljenje iz navedenih područja.

OPIS RADA RADIONICE ASTRO I ART-DESIGN

Astro radionica se odvijala u prostorijama zajednice tehničke kulture Grada, dostatno no ne posebno uređenom prostoru; pet-šest polaznika radionice, voditeljica i liječnik psihijatar koji od ranije prati i pozna polaznike. Osobni problem nije deklariran. Uvjet sudjelovanja: apstinencija i uredni testovi urina. Moguća prisutnost roditelja. Rad je bio usmjeren na podršku razvoja interesa na polju astronomije u neformalnoj atmosferi ugodnog i dobronamjernog ponašanja usmjerenog prema stručnim temama iz astronomije. Na polaznicima je bilo uočljivo da im odgovara blagi pristup voditeljice te su lako i zainteresirano slijedili upute i bili sposobni potpuno se uključiti u rad. Obradene su ove teme: astrognozija, planetologija, upoznavanje s rukovanjem teleskopom, upotpunjavanje interesa gledanjem inserata filmova i informacijama s Interneta, upotreba vrteće karte neba i promatračke aktivnosti noćnog neba.

Art radionica se odvijala u prostoru Centra za prevenciju ovisnosti dostatno pristupačnom za stvaranje neformalne i ugodne atmosfere uz pet-šest polaznika, voditelja, liječnika psihijatra i volontersko sudjelovanje jedne studentice i jednog srednjoškolca. Rad je bio usmjeren na uvježbavanje pojedinih tehnika, crtanja i slikanja portreta pri čemu su sudionici mogli birati način izražavanja uz nenametljive i duhovite komentare voditelja i prigodnu glazbu s kazetofona.

ZAKLJUČCI

U razdoblju od 2005. do 2009. godine u Sl. Brodu uspješno je organiziran i proveden projekt resocijalizacijskog rada s adolescentima putem radionica pod vodstvom stručnih voditelja u polju prirodoslovlja, art, info i sportskih disciplina.

Rezultati Upitnika samoprocjene polaznika po završenim radionicama govore o više nego dvotrećinskoj podršci takvom načinu rada od strane polaznika i njihovih roditelja.

Poteškoće u provedbi programa uočene su kao strukturno-organizacijske i individualne, te su povezane s tromašću ustaljenog institucionalnog načina rada s mladima i tromašću i osobnim otporima u prihvaćanju novih načina rada.

Posebnu pozornost potrebno je obratiti motivacijskom radu s polaznicima i roditeljima.

Ovakav način rada pokazao se vrlo uspješnim i korisnim modelom pristupa resocijalizacijskom i sekundarno-preventivnom radu s adolescentima.

LITERATURA

1. Nikolić S. Mentalni poremećaji u djece i mladeži. I. – znanstveni temelji kliničke prakse. Zagreb: Školska knjiga, 1988.
2. <http://www.sentjur.si/vit/Zdravo-mesto-in-LAS/Lokalna-akcijska-skupina-za-preprečavanje-odvisnosti.html>
3. Di Clemente C. Addiction and Change. New York/London: The Guilford Press, 2003.
4. McCord J, Tremblay RE. Preventing Antisocial Behavior Interventions from Birth through Adolescence. New York/London: The Guilford Press, 1992.
5. Grusec JE, Hastings PD. Handbook of Socialization: Theory and Research. New York/London: The Guilford Press, 2007.
6. Dwivedi KN. Group Work with Children and Adolescents – A Handbook. London and Bristol, Pennsylvania: Jessica Kingsley Publishers, 1993.
7. Pfeifer G. Complementary Cultures in Children's Psychotherapy Groups: Conflict, Coexistence and Convergence in Group Development. *Int J Group-Psychother* 1992; 42: 357-68.
8. Ajduković M. Grupni pristup u psihosocijalnom radu – načela i procesi. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć, 1997.
9. Garland AJ. The Establishment of Individual and Collective Competency in Children's Groups as a Prelude to Entry into Intimacy Disclosure and Bonding. *Int J Group Psychother* 1992; 42: 395-05.
10. Nikolić S i sur. Mentalni poremećaji u djece i omladine. III. – terapija i rehabilitacija, mediko-psiho-pedagoški pristup zaštiti mentalnog zdravlja djeteta i adolescenta i sociolegalna prevencija. Zagreb: Školska knjiga, 1992.
11. Young JG, Ferrari P. Designing Mental Health Services and Systems for Children and Adolescents: Observations and Recommendations. U: Young JG, Ferrari P, ur. Designing Mental Health Services and Systems for Children and Adolescents: A Shrewd Investment. Philadelphia: Brunner/Mazel, 1998, 397-439.

SUMMARY

THE CHOICE MORE PROJECT AS RESOCIALIZATION WORK WITH ADOLESCENTS AT RISK OF ADDICTION

J. GOJKOVIĆ, M. TOMIČEVIĆ and S. GOJKOVIĆ

Dr. Josip Benčević General Hospital, Service for Psychiatry, Slavonski Brod, Croatia

The paper presents the idea, development and realization of resocialization work of the Kameleon and Net civil organization for resocialization of adolescents at risk of addiction through the Choice More project in Slavonski Brod. The project was realized with voluntary work of persons present in their professional public work in the town in the fields of astronomy, informatics, art design, video art and sports, through workshops with peer group education that were supported by psychiatrists in motivation and organization. The small group setting of the workshop 90 min once weekly for six weeks mobilized 90 adolescents during the 2005-2009 period. We show the results of subjective self-assessment tests that are highly positive in their scores, revealing very good acceptance of such a work with adolescents.

Key words: adolescents, addiction risk, resocialization